

مست توکلی: زندہ شاعری، پولکاری و نگدی و انشت

محمد شریف میر

لیکچرر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

ڈاکٹر غلام نبی ساجد بزدار

اسسٹنٹ پروفیسر، بلوچستان انسٹیٹیوٹ، یونیورسٹی آف بلوچستان، کوئٹہ

Abstract

Mast Tawkali was the most famous poet of the Marri Baloch; he was not only famous for his Balochi poetry but also for his love story with a married Marri woman Sammo. Mast Tokali belonged to the Shirani sub tribe of the Marri Baloch. The poetry of Mast Tawkali focuses on the love, care, patience and peace. He believes on peace and harmony among the Baloch tribes. There are two well-known theories about the Mast Tawkali poetry. The first is, Tawkali was a romantic poet; however the second theory denotes that he was Sufi a poet. Both parties give arguments to prove their theories regarding the poetry of Mast Tawkali.

This paper illustrates the historical background of Mast Tawkali family, his poetry, and his love story with Sammo.

گچین لبز: مہری رنگ، دروشم، دیم پہ دیمی، ارزشت و بستار، حدابند، لغاری، گدہا، گچین شاعری، و انشت،
تلوسگ، وہم و گمان۔

بلوچی لبز انک و شاعری و پڑا چمان و شانک دنیگ بیت انت گڑا عہدی و نیم عہدی شاعری و دور و
باری و باز مزین شاعرانی نام گندگ و کاینٹ کہ آگول و تی پگر و شاعری و بلوچ راج و ایک نوکیں راہ و
شوندنیگ و ہواری و بلوچ راجد پتر و دود و ریدگ و پہازگ و ہم آیاں مزین جہدے کرتگ، ہے دور و باری و

مزن مزین شاعرانی شاعریء سراچارہ بیچارکنگ بیت انت گڑا آیانی شاعریء دو مزینیں تک ء پھنات دیم ء کاینٹ کہ اچ ہمایاں یکے ایش انت کہ آیانی شاعری جنگی انت کہ آیاں ہما دور ء باری ء جنگ ء جدلان ء وتی شاعری ء تہا جاگہ داتگ، پدا ہے جنگ دورنگ ء بوتگ انت، بزاں کہ بلوچ ء بلوچ ء نیام ء جنگ یا بلوچ ء دری راجانی نیام ء جنگ۔ ہے شاعریء دو می پھنات عشقی یا مہری شاعری انت کہ آیاں وتی دور ء باری ء عشق ء مہر ء راوتی شعرانی تہا کما تگ ء آہان ء نمیران کرتگ۔

ہے دروشم ء یک شکر گفتاریں شاعرے مست توکلی بوتگ کہ آند ایوک ء وتی شاعریء سبب ء سک نامدار انت، بلکیں آئی ء نامداری ء دگہ یک سببے آئی ء گوں سمو ء عشق ء مہر انت۔ مست توکلی ء بابت ء مدام بحث ء تران بیت انت ء آئی ء زند ء بازیں تک ء پھناتان ء بلوچ پوکارانی ہواری ء در بلوچ پوکار ہم وتی پوکاری کارانی تہا دیم ء آرگ ء جہد ء کن انت، بلئے آئی ء زند ء بازیں تک ء پھنات انت کہ آتاں انون ء نہ گیشینگ انت ء آیانی بابت ء انگت ء بحث ء تران بو نگا انت ء مئے پوکار ایوک ء گمان ء سراگپ ء تران کن انت، یک نیمگ ء بازیں پوکار مست ء را عشق ء عشق مجازی شاعریء نیمگ ء بر انت بلئے دو می نیمگ ء پوکارانی دگہ یک ٹولی یے نمیرانیں مست توکلی ء را صوفی شاعرے ء بستار ء دیم ء آرگ لوٹ انت۔ بلئے تاں انون ء ہج پوکار ء وتی گپ ء را گوں منطق ء دلیل ء دیم ء آورت نہ کرتگ۔

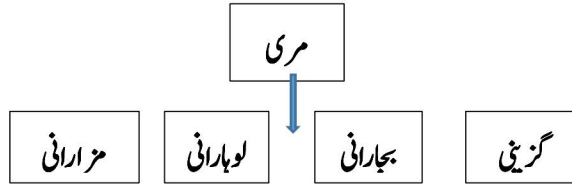
مست توکلی ء زند ء آئی ء پگر ء شاعریء بابت ء ہر وہد ء بحث ء تران کنگ بیت انت گڑا اے تک ء آئی ء ودی بو نگ ء تاریخ ء رس یک مزینیں جیڑہ ء رنگ ء دیم ء کاینٹ، آئی ء ودی بو نگ ء رس ء بابت ء انجم قزلباش نبشتہ کنت کہ، "مست توکلی ء ودی بو نگ ء راست ء پکیں روچ ء سال ء بابت ء ہج گوئنگ بوت نہ کنت بلئے مزینیں ء کماشانی گوئنگ انت کہ آسال (1830) ء بگرتاں سال (1840) ء نیامی دور ء باری ء کولہو ء یک نیز گاریں لوگے ء ودی بوتگ" (قزلباش، 2010)۔ وہدیکہ ڈاکٹر انعام الحق کوثر ہے رس ء

تاریخ ۱۸۲۸ء میں پشت بر آن ۱۸۲۸ء نبشتہ کنت کہ، "مست توکلی 1244 ہجری سال 1828ء بہار گاہ ۱۸۲۸ء موسم ۱۸۲۸ء یک بیگاہ ۱۸۲۸ء مریانی شیرانی درکانی پاڈو ۱۸۲۸ء ودی بیت انت"۔ البت ہے بابت ۱۸۲۸ء میر مٹھا خان مری وتی نامداریں کتاب "توکلی مست" (کوثر، 2004) ۱۸۲۸ء تہا نبشتہ کنت کہ، توکلی مست 1831ء ماں پیدا بیشہ، ہواں وختاں درویشی ڈیہاں تعلیم نیستت ہوا کہ مست ۱۸۲۸ء گپتار کہ پڑہ ۱۸۲۸ء مس نیاختنت البت شیر گویا دومی مڑماں آنہی گال ۱۸۲۸ء گفتار دف زوانی اٹکھشودل ۱۸۲۸ء داشتغت کہر دے گال یک شیرے ہندا، بازیں شیراں گوں دہمی برادار بیشغت" (مری، 2012)۔

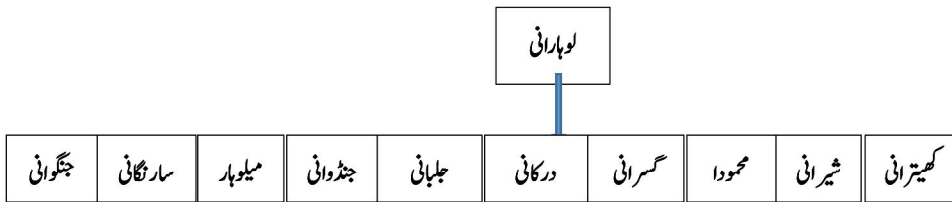
اگاں ہے برزے سئیں نبشتہ کارانی رمس ۱۸۲۸ء تاریخاناں چاران ۱۸۲۸ء بحث ۱۸۲۸ء تران کنگ بیت انت یک جبرے پدر بیت انت کہ مست ۱۸۲۸ء ودی بونگ ۱۸۳۰ء بگرتاں 1840ء نیام ۱۸۲۸ء، بلئے ہے گیپ یا دوری ۱۸۳۵ء کنان 1835ء کنان گڑامیر مٹھا خان مری ۱۸۲۸ء انعام الحق کوثر ۱۸۲۸ء نگیں رمس ۱۸۲۸ء تاریخیانی نیام ۱۸۲۸ء نزدیکی زیات بیت انت۔ ہے رنگیں جیڑہانی نیجگ ۱۸۲۸ء دگوش گور کنان ۱۸۲۸ء ڈاکٹر شاہ محمد مری نبشتہ کنت کہ، "مست توکلی ۱۸۲۸ء ودی بونگ ۱۸۲۸ء بیرانی ۱۸۲۸ء سال کساس دراہیں پولکاراں گیشیتنگ انت بلئے ٹک ۱۸۲۸ء بوکلی زند گوازیںوکان ۱۸۲۸ء کئے سرپد بکت کہ آسالان ۱۸۲۸ء ہند سہانی تہا نبشتہ بکن انت، ۱۸۲۸ء آیانی کرا ہے نبشتہ ۱۸۲۸ء ہم نیست انت، آدم ویل ۱۸۲۸ء واقہان ۱۸۲۸ء ڈکال ۱۸۲۸ء سال، ہار ۱۸۲۸ء سال، زمین چند ۱۸۲۸ء سال، انگریزاں گوں جنگ ۱۸۲۸ء سال یا ٹک ۱۸۲۸ء بوکلی جنگ ۱۸۲۸ء سال ۱۸۲۸ء چم ۱۸۲۸ء حساب ۱۸۲۸ء چار انت" (مری، 2007)۔ بلئے ڈاکٹر شاہ محمد مری ۱۸۲۸ء اے بحث ۱۸۲۸ء تران ۱۸۲۸ء چہ مست توکلی ۱۸۲۸ء ودی بونگ ۱۸۲۸ء سال ۱۸۲۸ء اڈاند گیشن ۱۸۲۸ء گیوار نہ بیت انت، البت یک دگہ نوکیں جبرے اے دیم ۱۸۲۸ء کیت انت کہ بلوچ چاگرد ۱۸۲۸ء تہا سال، ماہ ۱۸۲۸ء روچانی درگیجگ یا شوہاز کنگ ۱۸۲۸ء راہ ۱۸۲۸ء راہ بند پیش ۱۸۲۸ء دور ۱۸۲۸ء باریاں چے بونگ انت، ڈاکٹر شاہ محمد مری ہم ہے راہ بند ان ۱۸۲۸ء دیم ۱۸۲۸ء داران ۱۸۲۸ء مست ۱۸۲۸ء دور ۱۸۲۸ء باری ۱۸۲۸ء راہ شوہاز کنگ ۱۸۲۸ء جہد ۱۸۲۸ء گندگ ۱۸۲۸ء کیت انت، آہے درگت ۱۸۲۸ء نبشتہ کنت کہ، "توکلی مست ۱۸۲۸ء دور ۱۸۲۸ء باری ہما انت کہ آ دور ۱۸۲۸ء باری ۱۸۲۸ء آئی ۱۸۲۸ء

ٹک (مزاں کہ مری ٹک) سرانگریزانی زورء حاکمی کم بوآن ات، 1839ء جنگ ۽ وہدء آ (بزاں کہ مست توکلی) کسان ات ۽ رندء آئی ۽ زندء دگہ چشیں جنگ نہ بوت " (مری، 2007)۔ ہے رداڈاکٹر شاہ محمد مری ۽ اردو ۽ لوز " کم سن " کارمرز کرنگ، ہے لوز ۽ بزانت ۽ معنی فیروز اللغات ۽ تہاچو اے وڑ نبشتہ انت " چھوٹی عمر " ایٹی ۽ چہ اندازگ جنگ بوت کنت کہ اے دور ۽ باری ۽ مست توکلی باز کسان بوتگ۔

مست توکلی ۽ ٹک ۽ بوکلی سیالی ۽ رادر جنگ ۽ ساری مری ٹک ۽ بابت ۽ چیزے گپ ۽ تران کنگ بیت انت تانکہ مست توکلی ۽ بوک ۽ راجوانیں وڑے شوہازگ بوت بکنت، مری ٹک ۽ بابت ۽ اگاں گپ ۽ تران بکناں گڑا آئی ۽ راجار طائفہانی تہا بہر ۽ بانگ کنگ بوتگ، ہے چارٹ ۽ راکامران اعظم سوہدروی جہل رنگ ۽ پیش داریت۔ (سوہدروی، 2012)

اگاں ہے برزے چارٹ ۽ راجارگ بیت انت گڑا مست توکلی ۽ طائفہ " لوہارانی " ہم گندگ ۽ کئیت انت، فی اگاں " لوہارانی طائفہ ۽ راپدا " پاڈوانی " تہا بہر ۽ بانگ کنگ بیت انت گڑا " لوہارانی " ۽ پاڈوانی چارٹ اے رنگ ۽ بیت انت۔ (سوہدروی، 2012)

مست توکلی ء طائفہ ء بابت ء ڈاکٹر انعام الحق کوثر نبشتہ کنت کہ، "مست توکلی 1828 ء بہار گاہ ء موسم ء مریانی شیرانی طائفہ ء ودی بوتگ " (کوثر، 2004)۔ ہمے رنگ ء مست توکلی ء ٹک ء بابت ء انجم قزلباش نبشتہ کنت کہ

"آئی ء (بزاں کہ مست توکلی ء) کہول ء سیالی مریانی شیرانی ٹک ء چہ ات۔ توکلی ء کسانى ء دور ء ہاری ء بابت ء بیچ معلومداری نیست انت۔ و ہدے آکیم مزن بوت گڑا آئی ء مال چرائی بندت کرت " (قزلباش، 2010)۔

کامران اعظم سوہدروی مری بلوچانی بابت ء وتی کتاب "مری قبیلہ، تاریخ و تہذیب کے تناظر میں" ء تہا مریانی شیرانی ٹک ء بابت ء نبشتہ کنت کہ

"اے طائفہ / پاڈو افغان انت کہ آچہ ژوب ء انگ ء مریانی ٹکاں گوں ہوار بوتگ انت " (سوہدروی، 2012)۔

پلے اے جر ء چشیں پکیں ء راستیں شاہدی نیست انت، چوش اگاں چارگ بیت انت گڑا دراہیں بنی آدم گوں یک دومی ء نزیک انت ء آیانی حاصیت ء پدیانک گوں یک دومی ء سک انت۔ اے وڑیں بازیں ٹک است انت کہ آبلوچ ء افغان دوینانی تہا ہوار انت، اگاں اے جر ء تہا راستی یے است انت گڑا اے گشنگ بوت کنت کہ اے ہمینکس کو نہیں جرے کہ ایوک ء ایشی ء سراگمانانی گوں ء گپ ء جر بوت کنت۔ آ وتی دگہ یک کتابے "بلوچ قبائل" ء تہا وتی ہمے گپ ء سرا بحث ء تران کنان ء نبشتہ کنت کہ

"ہم آئیانی کہ گوں ڈیگاں ہواری نہ بوت، ایشاں گوں (بزاں کہ مریاں گوں) ہوار بوتنت۔ ہما کوہنیں راہبند کہ سکی ء سوریاں ہمراہ بوٹنگ ء گوں آیاں سانگ بندی کنگ، بلئے وہد ء گوست ء ہمراہی ء اے ہم مری گوٹنگ بوتنت، کہیتران بلوچاں ابید افغان ء ایندگہ ٹک ہم گوں آیاں ہوار بوتنت" (سودروی، 2012)۔

آ اے جبر ء ہما دور ء نسبت ء کنگ انت کہ آوہد ء چا کر ء دور ء باری انت ء مری ٹک ء راہبجاء ء سروکی ء بجارانی ء بستار ء زانگ بوٹنگ انت، اے مرچی ء چہ کساس بیچ سد سال ساری ء جبرے ء ایوک ء گمان ء سرا جبر کنگ بوٹنگ انت۔ آوت وتی ہے کتاب ء تھا "راے بہادر لالہ ہتورام" ء شوندات ء مریانی بابت ء نبشتہ کنت کہ

"اے ٹک ء سروکی بندت ء بجارانی مری بوٹنگ انت، وہدے میر چا کر خان رند بلوچ ء سر جمیں ریاست قلات ء سراوتی حاکی ء محکم کنت ء ہندوستان ء نیمگ ء راہاگ بیت انت گڑا بجار خان بجارانی ٹک ء سروک ات۔ آوہد ء مری ء لوز کار مرزنہ بوت، اے ٹک ایوک ء بجارانی گٹنگ بوت۔ بلکیں اے ٹک مری ہما وہد ء نامدار بوت کہ میر چا کر خان رند ہندوستان (دہلی) ء روٹنگ ء ات گڑا بجار خان آئی ء ہمراہی ء نہ شت ء کاہان ء جل ات، گڑا میر چا کر خان رند ء کشت کہ بجار مری انت، وہدیکہ بلوچانی کرا آوہد ء مری ء بزانت "جن" ات۔ بزاں کہ میر چا کر خان رند ء بجار ء مزن مردی ء ہمت ء سرا آئی ء را مری ء نام دات ء ہے نام رند ء یک ٹکے ء دروشم ء دیم ء اتک" (سودروی، 2012)۔

بلوچ چا گرد ء تھا "مست" ء لوز پہ ملنگ ء دیوانگیں مردم ء کار مرز بیت انت، بزاں کہ ہما مردم کہ آئی ء را دگہ بیچ چیز ء سدہ مہ بیت انت ء آوتی دگنیاء تھا مست بیت انت یا گوں وتی حالاں بیت انت، دومی لوزانی تھاوتی زند ء گوں دلگوش بیت انت یا ہما مردم کہ آئی ء راوتی زند ء ایندگہ کار ء معاملاتانی سدہ مہ بیت انت ء وتی حیالانی دگنیاء تھا مست بیت انت۔ چوش کہ کسے ء راوتی گد، بیچ، ورگ ء چرگ، سیال ء وارث، مال ء

مالدارى ۽ ايندڙ ڳهه ڇيڙاڻي سده مه بيت انت۔ آبزانت ۽ ايوڪ ۽ يڪ ڪارے ۽ ڪنگ، اے وڙيس مردم ۽ په مست ۽ لوز ڪار مرز بيت انت۔ بلئے دومى نيمگ ۽ بلوچ چاگرد ۽ تها توکلى ۽ لوز په نام ۽ هم ڪار مرز بيت انت۔ بازيں مردم توکلى ۽ نام ۽ راپه دوستى ۽ توکلى تو ار ڪنت۔ بازيں مردم توکلى ۽ نام ۽ راسرجم نه ڪنت ۽ آئى ۽ رانيم نام ڪنت ۽ آئى ۽ راتو کلى ۽ تها بدل ڪنت۔ بلئے ايشى ۽ چه سارى بيا چاريں ڪه مست ۽ بزانت ۽ معلى چى انت۔ اے بابت ۽ بلوچى زبان ۽ نام اريں لوز گنج "سيد گنج" ۽ تها سيد ظهور شاهه هاشمى نبشته ڪنت

"مست: م، س، ت، بے سار، هنوش، جوش، گمراه، تمرد، دريا مست انت، دريا گورم انت، اشتر

مست انت، مست ۽ رادو چيز اير آرايت، تارو ڪليں شپ ۽ ديرين راه، بزاں اپس" (هاشمى، 2017)

(

مست ۽ لوز ۽ بزانت ۽ معلى ۽ بابت ۽ اردو ۽ نام اريں بزانت بلد فيروز اللغات ۽ تها نبشته انت

"متوالا، مده، ماتا، نشه ميں چور، محمور، پر شهوت، جوانى ميں بهرا هوا، سرشار، بے

خود، بے هوش، مجذوب، مجنون، ديوانه، خوش، مگن، آند، بشاش، بے پرواه، مغرور، گهنڙى")

فيروز اللغات، 2010)۔

البت مست ۽ زنده ۽ رادو هڙے چارگ بيت انت گڙا اے جرديم ۽ ڪيت انت ڪه آوتى دگنيا ۽ بے سده ۽ سمانت، آئى ۽ رادومى ٻچ ڇيڙ ۽ سده ۽ سمانيست انت، آئى ۽ هوش ۽ سار ايوڪ ۽ وتى سمو ۽ سرائنت، آئى ۽ نندگ، پاد آيگ، ورگ ۽ وپنگ، ديوان، مجلس، ايوڪى بلڪيں هر شنه ۽ هر ساعت گون سمو ۽ انت، هے حاترا لس مخلوق ۽ آئى ۽ رامست ۽ نام دانگ ات۔

مير گل خان نصير وتى نام اريں ڪتاب "بلوچستان ڪي ڪهاني شاعروں ڪي زباني" ۽ تها مست توکلى ۽ مست

۽ نام ۽ نام اربونگ ۽ سبب ۽ علت ۽ چوش بيان ڪنت،

"سردار گزین خان مری وت ہما ہند ء روت ء توکلی ء راجہ لوگ ء آبادی ء دور بارت ء نادینیت۔ دو چار مردم ء راک نزمیں ہندے ء سر اینیت کہ آتوکلے ء راکوں جوانی ء دیست بکن انت بلئے توکلی مست آہان ء مہ گندیت۔ نی سمو ء راکنگ بیت انت کہ آبروت ء مست ء گوں گپ ء تران بکنت۔ ودے توکلی مست ء راکندیت گڑا آکوکارے جنت ء چہ سارے بے سار بیت انت۔ سمو آئی ء نزمیک ء روت ء آئی ء راسار ء آرگ ء جہد ء کنت، ودے توکلی وتی چہاں بیچ کنت ء سمو ء روتی نزمیک ء گندیت، گڑا یک کوکارے جنت ء پدا بے سار بیت انت۔ اے وڑ ء تنا و ہد ء سمو آئی ء نزمیک ء بیت، و ہد و ہد ء سرا آوتی چہاں بیچ کنت ء پدا بے سار بیت انت، گڑی ء سمو توکلی ء یل کنت ء واتر کنت۔ چاروکاں سردار گزین خان ء راجم دیستیں ویل ء حال دانتت، گڑا دراہیں مردمان ء ہمسہ بوت کہ توکلی سمو ء عشق ء مہر ء دیوانگ انت۔ مریاں سمو ء لوگ واجہ ء پروئی طائفہ ء ایندگہ مردمان ء گشت کہ آئی توکلی ء نیت ء سرائنگ مکن انت ء ناں آئی ء راکس ء تاوان بدنت۔ آیک راست ء پکائیں عاشقہ ء گوں آئی ء بدیں کارے بوت نہ کنت، ہمار وچ ء چہ توکلی ء نام مست بوت" (نصیر، 2013)۔

میر مٹھا خان مری مست توکلی ء نام ء آئی ء مست بوٹنگ ء بابت ء وتی پٹ ء پو لکاری کتاب "توکلی

مست" ء تہا نبشتہ کنت کہ

"تیلارستہ، تہ سمو نامیں یکہ زالے سرا گنوخ بیٹہ، گہشت کہ ہے گنوخی وجہا مخلوقا توکلی ء را "مست" یعنی بے سدہ و سار گہشع شروع کہتا۔ آخر ہے نام توکلی مست سرا پکو بیٹوشتا۔ کہڑوے مڑدانی خیالیں کہ توکلی ء چہ وتی نیم نام یا تخلص مست ایر کہتہ۔ ہے خیال زیادہ درست معلوم بی کہ ہے گونڈیں نام شاہرے تخلص انت" (مری، 2012)۔

مٹھا خان مری ء لیکہ مست توکلی ء بازیں شعر اں چہ ہم پدرا انت کہ مست ء بازیں شعرانی تہا ہے لوز

بزاں کہ "مست" ء روتی تخلص ء حساب ء کار مرز کر تگ، چوش کہ آئی ء اے شعر اں چہ درور بچارات۔

دوست منی مرشی نوخ سراں نوخیں

ولزہاں مست ایفاں تہلو تو خیں
دہمی ہندے ء گہشی کہ
مست مروشی ماں کیچھیں سندھیں
واڑھے سلطانیں سرھے چندہیں
یک تہی شیرے اندرا گہشی کہ
ماراماں سیلاں ہر دے گیر اراں مری
زہمی کا بٹھوئے گارناں مستیں تو کلی

(مری، 2012)

مست ء کھول ء بابت ء ہم بازیں حیاں ء لیکہ دیم ء اتلگ انت۔ ہما کہ مست تو کلی ء دور ء باری انت آ
دور ء باری ء وانگ ء زانگ ء اتلگس دیمروئی نہ کرتگ ات، ء بلوچ راج ء تہاروچ ء سالانی نبشتہ کنگ ء ریت ء
روان نہ بوتگ۔ بلوچی شاعری ء گپ بیت، بلوچی گیدی کہہ بہاں یا بلوچ دود ء ر بیدگ ء بازیں رنگ ء دور شم
دراہ سینگ درسیگاں سپر کنان ء تاں مامروچی اتلگ ء سر بوتگ انت۔ ہے رنگ ء مست ء کھول ء مردمانی نام ء
آیانی بابت ء ایندگہ معلومداریانی بابت ء حاصیں ء پکیں جبر دیمائیتلگ۔ مست تو کلی ء پت ء بابت ء میر گل
خان نصیر نبشتہ کنت کہ

"آ (بزاں کہ مست تو کلی) بہار گاہ ء موسم ء کاہان ء کوہی دگ ء یک بلوچی گدانے ء ودی

بوت۔ آئی ء پت ء نام "کرمو" ات" (نصیر، 2013)۔

البت ڈاکٹر شاہ محمد مری اے ردادگہ یک لیکھے دیم ء کاریت، آمست تو کلی ء پت ء نام ء درگت ء

نبشتہ کنت کہ

"آئی ء پت ء نام" لالہان" ات، بلوچانی تہا مری، مریانی تہا لوہارانی، لوہارانیانی ء تہا شیرانی، شیرانیانی تہا درکانی ء درکانیانی تہا بیڑائی ء چہ سیالی داشت۔ لالہان چہ کار کرت، چونیں مردے ات ء آئی ء چنکس برات ء گوہار انتت انگت ء بیچ معلوم نہ انت۔ اے علاقہ چوش کہ ہد بندیں ڈگارانی علاقہ انت، بوت کنت آئی ء کشارکاری کرتگ ات۔ یلئے مالدری المیں جبرے۔ مال آئی ء جندے ہاں یادگرے اے المیں جبرے کہ آئی ء مالدری یا مال چرائی ء گوں سیالی داشتگ" (مری، 2007)۔ توکلی مست ء پت ء نام ء بابت ء کامران اعظم سوہدروی نبشتہ کنت کہ "توکلی ء پت ء نام گوشتگ بیت کہ "لال خان" بوتگ" (سوہدروی، 2012)۔

گل خان نصیر ء لیکہ ء بابت ء اگاں بحث ء تران کنگ بییت انت گڑا اے گوشتگ بوت کنت کہ بلوچ چاگرد ء تہا بازیں مردمان ء آیانی نیم نام ء گوں توار کنگ بیت انت۔ مست ء پت ء چوش کہ دو نام دیم ء اتنگ انت بزاں کہ "لالہان" یا "لال خان" ہے نام ء را اگاں نیم نام بکناں گڑا "لالو" جوڑ بیت انت۔ بلوچ چاگرد ء تہا بازو ہد ء نامان ء وتی توار ء حساب ء گوانک جنگ بیت انت، چوش کہ بلوچ خان ء را بلوچان، گنج خاتون ء را گنج خاتون، ہے حساب ء "لال خان" ء را "لالہان"، یلئے "کرمو" ء نام ء را جوان کنگ بییت انت گڑا اے "کریم خان" یا "کریم بخش" بوت کنت۔ اے رد ایک جبرے گمان ء درانگ بوت کنت کہ یکیں مردم ء دو نام بوتگ انت ء "لالہان" یا "لال خان" ء را "کرمو" ء نام ء ہم توار کنگ بوتگ۔ البت ڈاکٹر شاہ محمد مری ء ہوار کامران اعظم سوہدروی مست توکلی ء پت ء انگت دگہ یک نامے ہم دیم ء کارنت۔ ڈاکٹر شاہ محمد مری نبشتہ کنت کہ

"بوت کنت کہ ہے مرد ء بزاں کہ مست توکلی ء پت ء نام "لالہان" یا "لال خان" مہ بیت انت ء "پاندہی" بییت؟ یلئے "پاندہی" والا گمان سک بازور انت" (مری، 2007)۔
وہدیکہ کامران اعظم سوہدروی نبشتہ کنت کہ

"ہتیس مردمانی گمان ہمیش انت کہ مست توکلی ء پت ء نام "پاندہی" بوتگ"
(سودروی، 2012)۔

مست توکلی ء مات ء نام ء بابت ء ہیج وڑیں معلومداری ء دست نہ کپیت۔ بلوچ چاگرد ء تہازالبولانی نام
گرگ نہ بیت انت۔ مست توکلی ء سموء بابت ء بازیں پولکاراں نبشتہ کرتگ بلئے آیاں مست ء مات ء بابت ء ہیج
نبشتہ نہ کرتگ۔ البت مست توکلی ء براتانی بابت ء دراہیں نبشتہ کاراں وڑے ناں وڑے ء بحث ء تران
کرتگ۔ دومی نیمگ ء مست توکلی ء جند ء شاعری ء تہا ہم بازیں جاہاں آئی ء براتانی ذکر کنگ بیتگ۔ مست
توکلی ء براتانی بابت ء ڈاکٹر انعام الحق کوثر نبشتہ کنت کہ

"شش براتانی تہا چار برات یکے ء پد دومی بیران بوتنت۔ مست ء پیرک بس منت انت
۔ وہدے آئی ء عمر چارده سال بوت گڑ آئی ء پت بیران بوت۔ آئی ء وتی برات ء راسور کنا نینت
، بلئے وت سور نہ کرت" (کوثر، 2004)۔

میر گل خان نصیر ء پولکاری ء ردا مست توکلی ء ہیج برات بوتگ انت، آست توکلی ء براتانی بابت ء
نبشتہ کنت کہ "مست توکلی ء ہیج برات بوتگ انت، کہ آیانی تہا یکے "دریاخان" کہ آ "ولنٹر" ء نام ء نامدار
بوتگ، بگٹیانی حلاپ ء "چہنبری" ء جنگ ء جنگ بوت۔ اے جنگ ء مریانی لشکر ء گوں توکلی مست ہم ہوار
ات، بلئے آئی ء راجنگ ء جدل دوست نہ بوت ء لشکر ء چہ واتر بوت۔ ہمے ویل ء بابت ء آوتی یک شعرے ء تہا
گو شیت کہ،

چہنبری روج ء گوں سری مرداں گوں اتاں
ولنٹر ء اشتو من پدی رنداں گڑ تگاں

(نصیر، 2013)

البت ء میر مٹھا خان مری توکلی مست ء سراوتی پٹ ء پوٹی کتاب ء تہا مست توکلی ء سیال ء ازیزیانی بابت ء نبشتہ کنت کہ "چہو کہ پیشتری ء بیان کہنے جیثہ مست ء اصلی سیر نخستہ ہوا تکہ مست ء را کہول یا اولاد ہچی نیستہ۔ مست اے یادگار چہرہ وکیں آنہی زیات ایں یا آنہی گیتار انت کہ داں مرشی ء باقی انت اوداہوں وختا باقی سرکہایت و موز کہ بلوچی ادب باقی انت۔ مست دہمی نزیخیں سیاد و عزیزاں ژادہمی آنی حال ء کس جو انیا معلوم نہ انت، البت مست ء وٹی شعراں ماں "پہیرک" اے جرور نام گپتو پچار کہشہ، "پہیرک" مست ء برات اٹ۔

کہا غذے آنکاں گوں ہزاریں لکھو پڑھاں
 پہیرک ءے حال ء گونہ تاں گزین ءے سلام
 دیغرے روشا کو ہے بیہو آسمبر اں
 عالمے شماں مانڑ کے بند آتنگاں
 تہی کوچ لاری ء تہال دریائی لہرے جناں
 تہی دست آہو آماں اکشی گندے ایر کہناں
 ملخے و جینیت و کرگس ءے دلگوش کہناں

(مری، 2012)

مست ء براتانی کساس ء بابت ء اگاں گپ ء تران کنگ بیت انت گڑا دو نکتہ دیم ء کایت اچ ہمایاں
 یکے ایش انت کہ مست توکلی ء شش برات بوتگ انت ء دومی ایش انت کہ مست توکلی ء پنج بات بوتگ
 انت۔ دگہ یک جبرے ایش انت کہ مست ء برات ء نام "پہیرک" ات یا "ولنٹر" ات۔ اگاں ہے
 مرد ء دو نام بوتگ انت۔ ہے دوئیں نکتو آنی سرا بحث ء تران کنان ء ڈاکٹر شاہ محمد مری نبشتہ کنت کہ

"مست توکلی ۽ براتانی کساس ۽ بابت ۽ انگت ۽ پوکاری ۽ گزانت، بازيں پوکاراں آيانی کساس ۽ را هفت ليکنگ، يلنے آوت يک شعرے ۽ تهاوتی براتانی کساس ۽ شش کشيت "هر شش ايس براتان من شتو ايکا سر انگفاں" - آگڈ سرا اليوک ۽ بيت انت - آئی ۽ پنج برات آئی ۽ زند ۽ بيران باں - سنے "چهنبری" ۽ جنگ ۽، يکے خدائی موت ۽ بيران بيت انت "ته خدائی - ما رضائی" - وهديکه مست وتی شاعری ۽ تهاووبراتانی نام ۽ گپنگ - يکے "ولنتر" که دگه دوراتانی هواری ۽ "چهنبری" ۽ جنگ ۽ بيران بوت ۽ دو می "پيرک" ات - - - - - "ها" پيرک "که مزن نايں سازگرے ات - هما که گراں ناز ۽ "پيرک" ات" (مری، 2007) -

مست توکلی ۽ سانگ ۽ سور ۽ هندی ثابت نه بوئنگ، بزاں که آئی ۽ سانگ ۽ سور نه کرتگ، آئی ۽ راگول سمو ۽ عشق بوئنگ ۽ آهے عشق ۽ گول نميران بوئنگ - مست توکلی ۽ حيالی سور ۽ بابت ۽ بازيں کسه نامدار انت، آئی ۽ مدام حيالی رنگ ۽ گول سمو ۽ سير کرتگ، ميرگل خان نصير نميرانين شاعر مست توکلی ۽ حيالی ۽ تصوراتی سور ۽ بابت ۽ نبشته کنت که، سردار جمال خان لغاری ۽ مست توکلی ۽ واہگ ۽ واہش ۽ راپيله کرت نه کرت، يلنے سردار مرتضیٰ خان بگٹی ۽ ايشی ۽ راپيله کنگ ۽ جهد کرت - آئی ۽ مست توکلی ۽ پھ سالوکی سوٹے ٹاينت ۽ پھ سمو ۽ هم بانوری سهت ۽ زيور ٹهينت ۽ يک روچے بگٹی اسپ سوارانی يک ٹولی ۽ گول مریانی علاقہ ۽ روانگ کرتگ، مریانی علاقہ ۽ مست ۽ يک هندے ۽ داشنگ ۽ بلوچی دود ۽ ربهيدگ ۽ رداگراند ۽ پاچن آل ۽ کشنگ بوئنگ، ورگ ۽ چرگ بوئنگ - ناں سمو او داں بينگ ناں سمو ۽ راليشی بابت ۽ معلوم بينگ، سور ۽ دود ۽ راپيله کنگ بينگ - رند ۽ مست ۽ بگٹی اسپ سواران ۽ گوشنگ که آواتر بهاں ۽ وتی سردار ۽ را حال بدياں که مست ۽ سور گول جوانی ۽ بينگ - (نصير، 2013)

مست توکلی ۽ شاعری ۽ مسترين بنگپ سمو انت، مست ۽ همک شعر ۽ بچار که آ سمو ۽ نازينگ ۽ انت، کدی سمو ۽ ڈيل ۽ بالاديا کدی آئی ۽ راگول زند ۽ دگه شنے ۽ ۽ ديم ۽ داران ۽ بيان کنگا انت - مست چوش

کہ پہ سموء مست ات ء سمو آئی ء اولی ء گڈی مہرات ہے حاترا آئی ء شاعری ء بنزہ ماگشت کناں کہ سمو
انت۔ آئی ء مستیں درورے آئی ء جہل ء شعر انت کہ آئی ء تھا آ سموء را کجاچہ کجا بارت ء سر کنت۔

سموئہ زین ء پلپلاں یکے

سموئہ در شکانی براں یکے

سموئہ شیشہ ءے شرادانی

سموئہ سروانے تلارانی

سموئہ سہر پہلے انارانی

سموئہ ڈیوائے تہارانی

یا جڑی بوٹی ءے رغانانی

سموئہ ہنخیرے مزن تاخیں

کوہ سرو کمبانی تڑے رستہ

(مری، 2012)

ہمارنگ ء دروشم ء کہ مست پہ سموء پگر کنگا انت بوت کنت کہ مروچی شرگداریا پوکار مست ء سموء
عشق ء بابت ء ہیج جیرٹ مہ کنت بلتے مست ء وتی یک پگرے بوتگ، بوت کنت کہ مست ء شاعری ء تھا سمو
ایوک ء یک چیدگے بہ بیت انت ء سمو ایوک ء ہے چیدگے را پدر ء زاہر کنگ ء رپک ء راہ، بلتے مست ء لیکہ پہ
سمو ء وتی گڈی سیمسرا انت پرچہ کہ آئی ء چم ء نرآں سموء آدمیم دگہ نیست انت، ہمک چیز سموء چہ بندات
بیت انت ء سموء چہ آسر بیت انت۔ بچاراے شعر ء کہ مست چے گوشگ ء انت۔

دوست تڑے جاندارہ لیموں آں یکے

رستہ مس ہیوریں گرمی سایاں
دروشاں داٹ (چہو) تانہی نوذاں
کشیت چہوسر گواتاں سمین میغاں

(مری، 2012)

بلوچی شاعری ء تہا مرگ یا کپوت ء راپہ کاسد یار بالو کنگ کو ہنیں دودانت، ہے دود ء رامست تو کلی ء
ہم کارمرز کرتگ، بلوچی شاعری ء تہا ہے گندگ ء کنیت انت کہ اگاں دوست یادوستدار ء را کاسد کنگی انت ء
چہ دوست ء دور انت گڑا کیس دروسیلہ کپوت انت، بلینے بیامست ء بچار کہ آمرگ ء راپہ دوست ء پیغام ء راہی
کنگا انت، ہمیشی ء ہمراہی ء آئی ء را سوج ء سر ہم کنگا انت کہ منی دوست ء نشانی چے انت، ء آئی ء رنگ ء
دروشم چے انت۔

بیایہے سوزیں مرگ تہر ارا بالو کہناں
ایر کہف اژدرنگاں بل زہیرانی زاہاں
زیر سلامان و شل پر ء پٹ ویدہاں
نشک و پار ایشننت سہرنتی چہمانی لوار
شینغیں پہونزے سمل ء بروان آل اوار
کا تلمیں طونے مانیں مس کوچے گڑدنا
سے تہلیں تاویت ژنگاں من دوست ء ڈوبرا
سک مناں دوست ءے چاکی تاوان ء دیاں

(مری، 2012)

مست توکلی بازیں جاہاں شعری دروشم پے وتی دوست عرب زوالجلال درء دعا لوٹگ ء ہم گندگ ء
کنیت انت۔ ہداچہ پدر بیت کہ مست ء گوں سموء عشق ء مہر ء چے سند ء سیمسر بوتگ انت۔ مست ء اے
شعر ء بچار کہ گوں پاکیں حاند ء چے عرض کنگا انت۔

بڑز کہناں دستاں مالک ء ارداس ء کہناں
سمل ءے سیری جیمہ ء تر مپ سر سا کہناں
پڑچل آں بندی گوں وٹی شلیں موڈ دانغاں
در کہنی کل ء گندی شنے چوٹیں جیہہزاں

(مری، 2012)

مست توکلی ء شاعری ء کہ ہرتی ء چارے گڑا آئی ء شاعری ء اندر ء آئی ء چہ ساری ء عاشق ء مہر ء
لوٹوکانی ذکر ہم گندگ ء کنیت انت، چوش کہ چہ مست ء ساری چاکری دور ء باری ء شنے مرید ء حانی ء مہر ء
دوستی کہ آبلوچی کلاسیکل شاعری ء تہاسک باز نامدار انت، اے عشق ء مہر ء کہہ ء را بازیں بلوچ شاعر آں شعر
ء رنگ ء دیم ء آرتگ و ہدیکہ رند تر ء ہے گندگ ء کنیت انت کہ بلوچ کہہ گش ء پوکاراں، ہمیشی ء راردانک ء
رنگ ء دروشم ء ہم دیم ء آرتگ، مست توکلی وتی مہر ء عشق ء را چو شنے مرید ء حانی ء رنگ ء دیم ء داران ء گوں
مرید ء ہم کلام بو آن ء شعری دروشم ء گو شیت کہ،

زارہاں میں آں تہ رس ءے برانی مرید
ہنچش آں مس دے چہو توئے حانی ء زہیر

(سوہدروی، 2012)

مست توکلی ء شاعری ء تہادگہ یک جوانیں رنگے ایش گندگ ء کئیت انت کہ آہمک پیر یا بزرگ ء
سراشتگ یا چوش گوشگ بیت جوان ترانت کہ آئی ء راہمک در گاہ ء سراہمہ ء بروسگ بوتگ آئی ء ذکر آئی ء
شاعری ء تہا الم گندگ ء کئیت انت - مست ء وتی شاعری ء تہا ہمے پیر، بزرگ ء ہستیاں گوں وتی بندوکی یا
عقیدہ ء پدرائی کرتگ - آسید جلال شاہ ء کشف ء کرامات ء بابت ء گوشت کہ -

ہر کسی تہنی این دل ء میلی سید جلال

برکتی دیوان چاکر ء میرین ء کشاں

(سودروی، 2012)

مست توکلی ء رالال شہباز قلندر ء سراہم مزنیں عقیدہ ہے بیتگ، آسندھ ء باغ ء سبز گانی بابت ء تران کنان ء
گوشت کہ -

مست مروشی مس باغچے این سندھ این

واژہ ء سلطان این سرے جنڈ این

(سودروی، 2012)

مست توکلی ء شاعری ء تہانہ ایوک ء برزے بیان بوتگیں پیر ء بزرگانی ذکر گندگ ء کئیت انت
بلکیں دگہ آئی ء بازیں شعر انت کہ آیانی تہا آئی ء بزرگ ء مزنیں ہستیانی بابت ء بیان کرتگ، آئی ء لہتیں
دگہ شعر پہ درور چوش انت -

سیاہیں گوڑ بنت و سارہ و سائگاں ء جہراں

راضو ء شمس میغا پتیر ڈہبای اشلاں

نوشنت شاہ جتنگیں بچہاں
پیالوے نوشاں کہاغذیں رکاں

مارا اللہ ویا علی یات ایں
اڑ ہپدا دوست و دژ مغاں تاٹاں ایں
منہء دوست یغاں گوانی آں
روضوئے لال یغاں سلامی آں

بانزراں بیٹنت بوذن ایں شوخوئے رشاں
پیرء کھورء اونگرس دربارء شلاں

(سودہ روی، 2012)

مست توکلیء بابتء بازیں کہہ نامدار انت۔ مست توکلیء بابتء ہمے کہہ نبشتہی رنگء دروشمء نہ
بوٹگ انت، بلکیں اے بلوچ راجء کماشء سر مچاراں وتی سینگء محکم کر تگء دانتگ انت ءوتی آو وکیں
پدر تیچء چہ آوور تگء سر کر تگ انت، مستء بابتء ہمے دروگء راسنتیں کہہ آنء رندء بلوچء در بلوچیں
نبشتہ کاراں نبشتہ کر تگء دیمء آوور تگ انت، اے دروگء راسنتیں کہہ آں ءچ وڑیں شونداں ءر یفرنس
نیست انت۔ مست توکلیء کشفء کر امانتانی بابتء یک کہے دیمء آرانء ڈاکٹر انعام الحق کوثر نبشتہ کنت کہ

"یک رندے مست توکلی ڈیرہ غازی خانء علاقہء کوہانی نیامء سپر کنانء روگء بیت انت۔ اناگاہ
ءاوشنتیتء کوہانی جہلی نیمگء روت انت۔ گندیت کہہ یک فقیرے جہلء نندوک چیزے ورگ
ءات۔ مست توکلیء آئیء راسحہرء تھا گوشت کہہ او شتر گوشیں فقیر، کمیں ہینگ مارا ہم وارین

داں کہ ماسموءِ جتائی ءِ ڈکھاں بجمال بکناں، آفقیر ءِ برز آزمان ءِ نیمگ ءِ چارگ گڑامست چہ وتی
کشف ءِ کرامات ءِ زبہر بوت۔ مست ءِ ہے شعر ءِ را کہیں بدل کرت گڑا آئی ءِ کشف ءِ کرامات
آئی ءِ رادوار ءِ دیمگ بوت۔ فقیر ءِ مست ءِ را ہم کہیں دات کہ آنوش بکنت۔ نوش کنگا پد مست ءِ
کشف ءِ کرامات زیات بوت" (کوثر، 2004)۔

مست توکلی ءِ را وتی مست ءِ ملنگی ءِ دور ءِ باری ءِ یک جا ہے ءِ آرام نئی انت، آبرے بلوچستان ءِ مری
بگٹی علاقہاں تر ءِ تاب کنت، کدی پیر ءِ بزرگانی زیارتانی سرا، ہے رنگ ءِ آڈیرہ غازی خان ءِ ہم روت
انت۔ یک رندے آڈیرہ غازی خان ءِ روت ءِ سردار جمال خان لغاری ءِ مہمان بیت انت۔ مست ءِ گوں
سردار جمال خان لغاری ءِ بوتگیں ویل ءِ مست توکلی ءِ کشف ءِ کراماتانی بابت ءِ نامداریں شاعر ءِ پولکار میر گل
خان نصیر نبشتہ کنت کہ، یک رندے مست توکلی سردار جمال خان لغاری ءِ مہمان بیت انت۔ سردار جمال
خان لغاری آئی ءِ را چارگ ءِ چکاسگ ءِ پہ یک پندلے ساچیت۔ سردار اے چارگ لوٹیت کہ باریں مست
توکلی ءِ مہر ءِ عشق راست ءِ پک انت یا ایوک ءِ مست مخلوق ءِ را پیش دارگ ءِ انت۔ ہے روچاں ڈیرہ غازی خان ءِ
"موراں" نامیں یک ناچو یے سک نامدار بیت انت۔ آ باز چابک ءِ زبیداریں ناچو یے بیت انت۔ ہے
ناچو "موراں" ءِ را گوٹنگ بیت انت کہ شپ ءِ وہدے آئی ءِ را لوٹا مینگ بیت انت گڑا آگوں وتی ناز ءِ ادا آں
مست توکلی ءِ دلگوش ءِ وتی نیمگ ءِ گور کنگ ءِ جہد ءِ بکنت۔ وہدے مست سردار جمال خان لغاری ءِ دیوان ءِ
نندوک بیت انت گڑا "موراں" ءِ را ہما کمرہ ءِ برگ بیت انت کہ ہمائی ءِ تھا مست توکلی اڈ کنگا بیت
انت۔ وہدے دیوان ہلاس بیت انت گڑامست توکلی ہما کمرہ ءِ روت کہ آئی ءِ تھا آڈ کنگا بیت انت۔ "موراں"
ساری ءِ چہ آئی ءِ ودار ءِ ہے کمرہ ءِ تھا بیت انت۔ سردار ءِ نوکر ءِ کارندہ ہے کمرہ ءِ ڈن ءِ چہ کبل کن
انت۔ "موراں" گوں ناز ءِ نخرہ آں مست ءِ دلگوش ءِ وتی نیمگ گور کنگ ءِ باز جہد ءِ کنت یلئے بے سوب بیت

انت ءِ مست توکلی ءِ سراپچ وڑیں اثر ءِ نہ کپیت انت۔ سردار جمال خان لغاری ءِ نوکر ءِ کارندہ بان ءِ ٹنگ ءِ درآں
چہ آہان ءِ چارگ ءِ بنت۔ ہے چار وکیں نوکر گنداں کہ مست توکلی جلال ءِ تہا کسیت انت ءِ آگج ءِ گپ بیت
انت، ہمیشی ءِ گندان ءِ ناچو "موراں، بیہوش بیت انت۔ مست توکلی ءِ ہے جاو ءِ راوتی شاعری ءِ تہا ہم بیان
کرتگ۔

کنجریانی مہشیں موراں

کسیت ردان ءِ چو چار دہیں ماہ ءِ

گمہبران ءِ چو تا نہی نوداں

چانٹ دنت و شبوئیں کہتوریاں

گون انت گوں سہنائیں ہمالیاں

مست! من تی یاں تی نہیاں کس ءِ

(نصیر، 2013)

میر گل خان نصیر مست توکلی ءِ کشف، کرامات ءِ معجزہ بانی بابت ءِ تران کنان ءِ مست ءِ مست ءِ جلالی
بوٹنگ ءِ ودہ ءِ دگہ یک کہے دیم ءِ کاریت۔ اے ہما دور ءِ باری ءِ کہہ انت کہ نوک نوک ءِ مست توکلی سمو ءِ عشق ءِ
گرفار انت ءِ دومی ہند ءِ روٹنگ ءِ نہ انت ءِ سمو ءِ ہلک ءِ آئی ءِ کشش ءِ گوراں نندوک انت، اے رنگیں جاو رہ
سمو، آئی ءِ لوگ واجہ ءِ کہول ءِ جوان لینگ نہ بنت، ہے کہہ ءِ رامیر گل خان نصیر چو نبشتہ کنت، سمو ءِ عشق ءِ
بے سدہ بوٹگا چہ ودہے آئی ءِ رامیں ہوش اتک گڑا آئی ءِ سمو ءِ عشق ءِ شعر گوٹنگ بندات کرت۔ مست
توکلی ءِ ہے شعر رودراتکی دور دوریں ہند ءِ دمگاں نامدار بوتنت۔ ہمک ہند ءِ دمگاں مست ءِ سمو ءِ عشق کسہ ءِ
بابت ءِ گپ ءِ تران کنگ بندات بوت۔ پہلوان ءِ ڈومباں آئی ءِ شعرانی گوٹنگ بندات کرت، مست ءِ ہے

شعرانی تھا، سمو، آئی نام آئی حسن و زیبائی تو سیپ کنگ بوتگ ات۔ سمو لوگ واجہ آئی کس عزیز آن اے جبر باز تورت، گڑا آیاں کہ پند لے ساچت، یک روچے مست تو کلی یک کوہے ٹل و نندوک بیت انت گڑا "گدھا" نامیں مردے سراپ سراپ کنان و ہما کوہے ٹل و روت و مست تو کلی ورا کوہے ٹل و چہ جہل و دور دنت بلئے آہا و ہد و حیران و ابکہ بیت انت کہ مست تو کلی چو بالی مرگ و بال کنان و جہل و کسیت و ہما حساب و نندیت، مست تو کلی و ہے ویل و نیمگا اشارگ کنان و وتی یک شعرے و تھا گوشنگ کہ۔

یک گورے ماویک گورے گدا

ماہر دو مرد جوانی و نہوں سدا

(نصیر، 2013)

گڈی تران:

مست تو کلی و بلوچانی نامداریں نک مریانی نمیرانیں شاعر انت، مست و نامداری و سبب آئی و شاعری و ہواری و آئی و گوں سمو و عشق انت۔ مست تو کلی و شاعری و بابت و نبشتہ کارانی دو لیکہ انت، یک ٹولی و لیکہ ایش انت کہ مست تو کلی و شاعری عشق و مہری شاعری انت، و ہدیکہ دہمی لیکہ ایش انت کہ مست تو کلی و شاعری صوفیانہ شاعری انت۔ ہر دو میں ٹولی وتی وتی لیکہانی بابت و منطق و دلیل دیم و کارنت بلئے تاں انون و بچ پولکار و اے ساپ و پک کرت نہ کرتگ کہ مست تو کلی صوفی شاعر انت یا مست تو کلی و شاعری ایوک و مہری و عشقی شاعری انت۔ مست و شاعری دو میں نکاں محکم انت، ہمار نگیں محکمیں شاعری آئی و عشق و مہر و نیمگ و کرتگ ہے ر نگیں محکمیں شاعری آئی و صوفیانہ شاعری انت، بلئے اگاں اے گوشنگ بدیت کہ مست تو کلی و شاعری و بن و بنزہ سمو انت گڑا جوان تر بیت انت۔

شوندات:

- فیروز اللغات (2010)۔ لاہور۔ فیروز سنز لمیٹڈ
 ہاشمی، ظ۔ ش (2017)۔ دومی ایڈیشن۔ سید گنج۔ گوادر۔ سید ہاشمی اکیڈمی
 نصیر، گ۔ خ (2013)۔ سیمی ایڈیشن۔ بلوچستان کی کہانی شاعروں کی زبانی۔ کوئٹہ۔ بلوچی اکیڈمی
 مری، ش۔ م (2007)۔ مستیں توکلی۔ کوئٹہ۔ سنگت اکیڈمی آف سائنسز
 مری، م۔ خ (2012)۔ توکلی مست۔ کوئٹہ۔ بلوچی اکیڈمی
 کوثر، ا۔ ا (2004)۔ تذکرہ صوفیائے بلوچستان۔ لاہور، اردو سائنس بورڈ
 سوہدروی، ک۔ ا (2012)۔ بلوچ قبائل۔ لاہور۔ تخلیقات
 قزلباش، ا (2010)۔ بلوچوں کے رومان۔ کوئٹہ۔ قلات پبلشرز
 سوہدروی، ک۔ ا (2012)۔ مری قبیلہ۔ لاہور۔ فکشن ہاوس